

Позиция на Управителния съвет на Българската стопанска камара относно изпълнение на ангажиментите и целите на Европейския зелен пакт

На 11.12.2019 г. ЕК публикува съобщение и пътна карта за осъществяване на т. нар. Европейски зелен пакт (ЕЗП)¹. Разбрани в своята цялост и дългосрочни последици те налагат определяне на ясна визия и адекватна реакция на потенциалните заплахи и откриващи се нови възможности пред всяко отделно предприятие, стопански сектор, регион и ДЧ на ЕС в изпълнение на приетите амбициозни цели и задължения. В тази връзка Управителният съвет приема настоящите позиции за очакваните предизвикателства, бъдещите национални политики, необходими решения и действия от страна на браншовите, регионални сдружения и предприятия, членуващи в БСК.

Основни цели и задължения произтичащи от ЕЗП

- ЕЗП е новата стратегия за растеж на ЕС за превръщането му справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, без нетни емисии на парникови гадове (ПГ) през 2050 г., чиито основни елементи са представени по-долу.

Изм.: COM(2019) 640 final

- Новите цели на ЕК са изключително амбициозни, доколкото предвиждат:

- намаляване на емисиите на ПГ до 2030 г. с 50-55% спрямо нивото от 1990 г. (40% по Парижкото споразумение) и постигане на пълна въглеродна неутралност към 2050 г.;
- чиста, достъпна и сигурна енергетика, приоритет на енергийната ефективност, възобновяемите източници, извеждане от експлоатация на въглищата, декарбонизация на

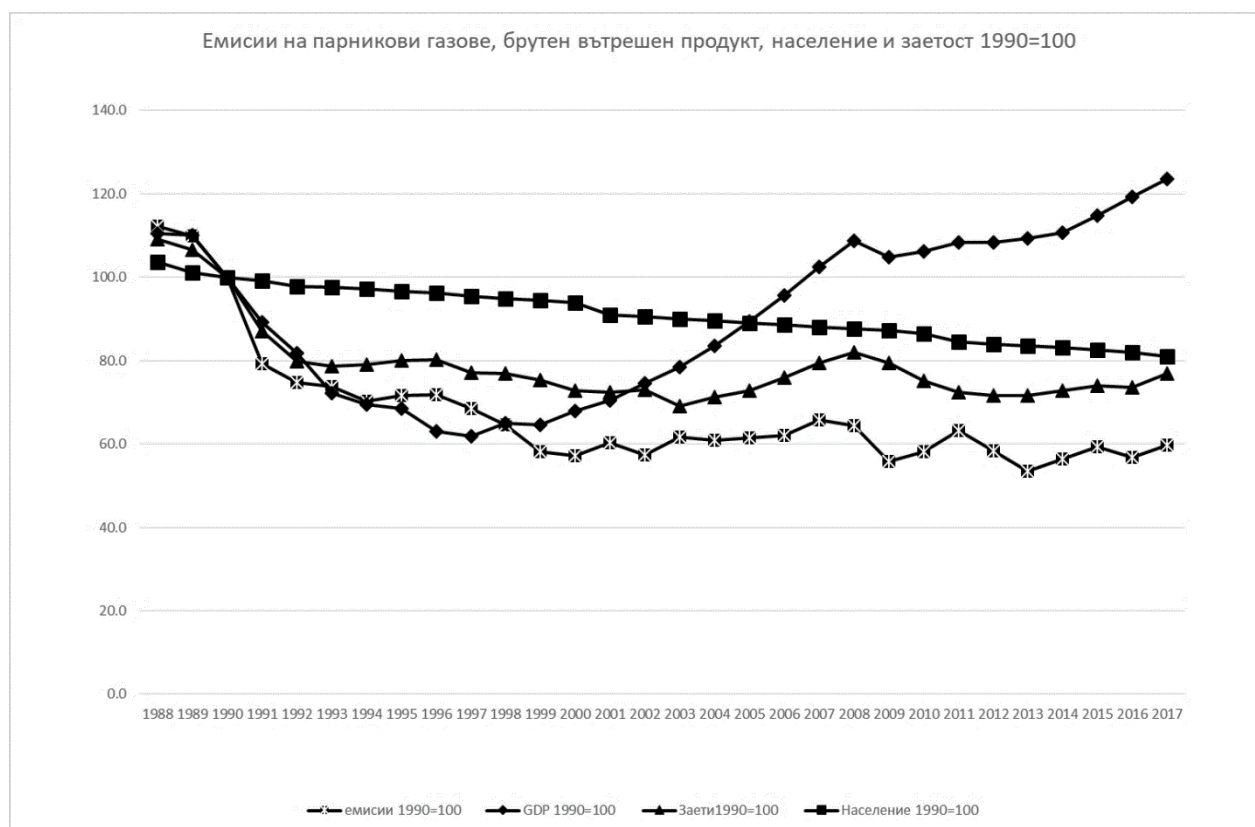
¹ COM(2019) 640 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/DOC/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

газовия сектор, интелигентни преносни и водородни мрежи, улавяне и съхранение CO₂, алтернативи за съхранение на енергия и др.;

- намаляване на емисиите в транспортния сектор с 90 %, прехвърляне на значителна част от сегашните 75 % от вътрешните товари от авто към ж.п. транспорта и вътрешните водни пътища;
- приемане на промишлена стратегия за чиста и кръгова икономика;
- национални планове за агросектора, съответстващи на стратегията „От фермата до трапезата“;
- „зелено“ финансиране и инвестиции за справедлив преход (осигуряване на 260 млрд. евро допълнителни инвестиции годишно до 2030 г., 25 % дял на средства за климата в програми на ЕС, Фонд за справедлив преход, екологизиране на националните бюджети и др.);
- мобилизиране на научните изследвания и насърчаване на фокусирани иновации, образование и обучение;
- включване на Парижкото споразумение в търговските споразумения, въвеждане на т. нар. въглероден граничен данък;
- приемане на пакет от промени и нови правни документи на ЕС до юни 2021 г. за прилагане на ЕЗП.

Национален контекст

3. През базовата 1988 г. по т. нар. Протокол от Киото, България е емитирала над 140 млн. т. ПГ (CO₂ екв.), намалени значително с квотите по т. нар. проекти за съвместно изпълнение и за сметка на закрити мощности или намалено производство през 1990 г.

Изм.: МОСВ, МВФ, НСИ.

Следва да се подчертае, че България е глобален лидер в намаляване на ПГ с ниво от около 50% през 2017 г., спрямо 1988 г. Това значително съкращение причинено от радикалното

преструктуриране на икономиката и заетостта е свързано с намаляване на еквивалентните работни места от над 33%, на населението с над 22% и други мащабни паралелни негативни ефекти. Същевременно намалението на ПГ в ЕС от 23% и за България с над 40% през периода 1990/2018 г. е съпроводено с реален ръст на БВП от 61% за ЕС и само 23% (15% спрямо 1988 г.) за България.

Този негативен тренд през последните 30 г., както и натрупаният опит следва да бъдат отчетени при конструиране на новата рамка на националното стратегическо планиране и развитие, оптимизиране на отговорните институции, политики, мерки и контролни механизми в изпълнение на ЕЗП, Националната програма за развитие до 2030 г. и други дългосрочни цели и приоритети.

Основни предизвикателства

4. Предизвикателствата пред националната икономика, общество и наличен институционален капацитет, вкл. за ефективно национално стратегическо управление, са изключително сложни и взаимосвързани и в значителна степен непрогнозируеми. Очаква се сред най-тежко засегнатите сектори да бъдат енергетика, транспорт, строителство, промишленост, селско и горско стопанство, НИРД и др. Изключително важна е времевата рамка, която ще бъде включена в Националния план енергетика и климат до 2030 (2050) за конверсия на въглищните ел. централи с обща балансираща мощност от около 3,5 хил. MWt и емисии на ПГ от енергетиката от около 40 млн. т. (около 55-60% от общите). Ключови елементи, които следва да бъдат подложени на задълбочен експертен и обществен дебат са целите и мерките за енергийна ефективност, необходимостта от конвергиране към средните нива на енергийно потребление в бита до 2050 г., подобряване на енергийния и въглероден интензитет, съотношение между ВЕИ и АЕЦ в прогнозния енергиен и ценови микс, вкл. приемането на реалистична инвестиционна схема и времева рамка на проекта за нова ядрена мощност, трансформация на заетостта и др.

Следващи стъпки

5. Необходима е своевременна ясна визия относно средносрочните инвестиции (до 2030 г.) в заместващи и балансиращи мощности, за съхранение на енергия, преход към водородни технологии и други енергийни алтернативи, умни мрежи, както и за прилагане на свързани амбициозни мерки за рязко подобряване на националната конкурентоспособност. Следва да се отчете, че действащият регламент на ЕК ограничава държавните помощи, гарантираните цени и други форми на държавно подпомагане за енергетиката, считано от 2025 г. В тази връзка е наложително разработването на адекватна стратегия за развитие на енергетиката в България, осигуряваща дългосрочния енергиен баланс и сигурност на страната. Необходимо е провеждане на проактивна политика и конкретни стъпки за включване към европейските програми за въглищните региони в преход.
6. При изготвянето на оперативните програми за периода 2021-2027 г., вкл. ОПИК 2021-2027, Стратегията за МСП, за интелигентна специализация, Индустрия 4.0 и др. следва да бъде:
  - отчетена основната стратегическа рамка за развитие на Р. България до 2030 г. (приоритетни области, цели, политики, мерки), която да включи ограничен брой ключово значими национални стратегически документи, вкл. НПР 2030, Национална енергийна стратегия, Национален план енергетика – климат, НПЕК (все още непредставен на ЕК?), актуализирана Национална транспортна стратегия (2018) и др.;
  - преразгледан подходът, допусканията и надеждността на прогнозите за икономическо развитие на България (дългосрочен годишен ръст на БВП 1,4%), енергийно потребление и интензивност включени в т. нар. модел PRIMES, възприет от ЕК;
  - възобновен дебатът и приет спешно Закон за стратегическото планиране на Р. България², като бъде съкратен максимално броят на стратегическите документи, приемани от НС и МС;

² Становище на БСК на <https://www.bia-bg.com/standpoint/view/25330/>

- формиран национален панел и приет национален рамкиращ документ за прилагане на ЕЗП (национален план за действие) след публикуване на основните документи от ЕК по ЕЗП, чиито основни принципи, приоритети, цели, политики и мерки да бъдат отчетени при изготвяне на основните стратегически документи (т. нар. mainstreaming);
- приоритетно разработен и приет план за реструктуриране на енергийния сектор и производство на електрическа енергия с нисък въглероден отпечатък;
- приета национална стратегия за преход към нисковъглеродна и неутрална към климата индустрия, като се отчита потенциала на отделните промишлени сектори и тяхното въздействие върху поставените в пакта цели;
- разработен план за прилагане на кръговата икономика по веригите на добавена стойност, вкл. административни и финансови облекчения, зелени обществени поръчки и други стимули;
- синхронизиран подхода и източниците на финансиране, вкл. средства на ЕС, публични и частни инвестиции и внесени промени в Закона за публичните финанси в т. ч. регламентирана кодификация на областите на политики, национални програми, проекти. С това ще бъде осигурена ясна законова рамка на дългосрочното планиране на бюджетните разходи, улеснена оценката и безспорната аргументация на размера на обществените средства, с които правителството реализира своите социални и икономически дългосрочни програмни намерения. Ще бъде осигурена надеждна оценка на програмните цели относно адекватност, непротиворечивост, обосноваване, достижимост, ефикасност и на ангажиментите за по-добро качество и по-кратки срокове. Допълнително ще бъдат подобрени прозрачността, ефективността при програмирането, управлението, изпълнението и упражняваният контрол на средствата, с които се съфинансират съответните политики, мерки и конкретни проекти.³

- 7.** Опитът от настоящия програмен период, ниската скорост и достигнато равнище на конвергенция по БВП/ж. по ППС за България (около 51% спрямо ЕС-28, Румъния 63%), налагат постигането на обрат в националното стратегическо планиране. В тази връзка отказът от следване на предложения по-горе подход ще наруши необходимата йерархия, съподчиненост и съгласуваност между основните стратегически документи, ще повиши риска от дублиране, конфликт и фрагментарност на преследваните цели. Ще бъдат влошени общата ефективност и ефикасност и компрометираното изпълнението на целите и ангажиментите по ЕЗП, както и конвергенцията на производителността и доходите спрямо средните нива в ЕС в периода до 2030-2050 г.
- 8.** Необходима е прецизна инвентаризация на емисиите на ПГ, вкл. определяне на т. нар. въглероден отпечатък, в съответствие с рамката и принципите на действащите международни стандарти⁴ на всички нива на вземане на решения, в т.ч. национално стопанство, отрасъл, отделни продукти и свързани вериги на добавена стойност, регион/община, предприятия, домакинства.
- 9.** Със съдействието на заинтересованите браншови сдружения и предприятия следва да бъдат изготвени и приети позиции на БСК за прилагане на целите и изискванията на т. нар. кръгова икономика в контекста на новата рамка и принципи на ЕЗП.
- 10.** Необходимо е да бъде иницииран широк обществен и експертен дебат с участие на представители на изпълнителната и законодателна власт за преглед и отстраняване на пречките в действащите правни режими, за широко и ускорено прилагане на нови технологични решения, либерализация на енергийния пазар, присъединяване към електроразпределителната мрежа на ВЕИ, дигитализация и преход към новото постиндустриално общество и икономика, вкл. иницииране на отдавна на зряли промени в трудовото и осигурително законодателство, опазване на околната среда, технически изисквания, оценка на съответствието, надзор на пазара, както и изграждане на липсващ

³ Позиции на БСК на <https://www.bia-bg.com/standpoint/view/26155/>

⁴ ISO 14064, ISO 14067, ISO 14069, методи за оценка на жизнения цикъл и др.

административен капацитет и повишаване на ефективността на институциите с цел изпълнение на целите на ЕЗП.

- 11.** В тази връзка, БСК следва да инициира действия за широко информиране на своите членове – браншови, регионални сдружения, предприятия и други заинтересовани страни за необходимостта от изготвяне на релевантни анализи, инвентаризация на емисиите на ПГ, идентифициране и ясно комуникиране на конкретните рискове и предизвикателства, приемане на дългосрочни стратегии (браншови, регионални, фирмени, продукти и др.) за ниско и безвъглеродно развитие в съответствие с принципите, приоритетите и целите на ЕЗП, осигуряване на достъп до налично финансиране и ефективен мониторинг на напредъка и достиженията.
- 12.** Като отговорен социален партньор на държавата, синдикатите и национално представителните браншови и регионални сдружения, БСК следва да привлече експертната на своите членове за подпомагане на институциите в защита на националния интерес при прилагане на мерките по новите зелени цели на ЕС и осигури ефективно взаимодействие между бизнеса, държавата и европейските институции, вкл. като използва капацитета и влиянието на BUSSINESSEUROPE.
- 13.** Необходимо е да се осигури ефективна координация с членовете на БСК за целите на програмирането при изготвяне и наблюдение на изпълнението на новите оперативни програми и защитаваните позиции и национални политики за ниско и безвъглеродно развитие, за достъп до адекватно финансиране спрямо потребностите на българския бизнес, икономическия растеж и конкурентоспособност.
- 14.** Следва да бъде приета амбициозна концепция за реформи в образоването, за откриване на нови специалности, промяна на учебни планове и адаптиране на план-приема в средното, професионалното и висшето образование с акцент върху потребностите и предизвикателствата, свързани с ЕЗП, вкл. за прилагане на нови технологични решения и платформи, знания и умения, обмен на водещ международен и европейски опит и практика и др.

05.02.2020 г.

Управителен съвет на БСК